

Hiv.sz. IV/1237-3/2022.

Dr. Bitskey Botond úrnak,
főtitkár

Alkotmánybíróság

hianypotlas@mkab.hu

Tisztelt Főtitkár úr!

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	10/1237-5/2022
Érkezett:	2022 AUG 03.
Példány:	1 db <i>e-mail</i>
Melléklet:	1 db <i>du'</i>

Megköszönöm annak lehetőségét, hogy a fenti számon 2022. június 27. napján kelt - 30 napos hiánypótlási időt biztosító - levelében az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 27.§-a, 26. § (1) bekezdése, 31.§ (1) bekezdése, 52.§ (1) és (1b) bekezdése rendelkezései felhívásával a 2022. május 2-án kelt és előterjesztett alkotmányjogi-panasz beadvány hiányosságait pótolhatom.

I. *A pótmagánvádló jogi képviselője érintettségének kérdése az indítványozási jog fennállása tekintetében, és a hiánypótlási felhívással kapcsolatos egyéb megjegyzések*

1) Az indítványozói jogállással és a képviseleti joggal kapcsolatban - lehet, hogy ez az alkotmányjogi panasz beadványból egyértelműen nem derül ki – úgy vélem, hogy amennyiben az Alaptörvény-ellenesség a pótmagánvádló jogi képviselője a büntető eljárásban, mint mellőzhetetlen eljárási szereplő eljárását érintette, mint érintett, önállóan is jogosult alkotmányjogi panasz előterjesztésére, mind a meghozott bírósági döntés ellen, mind pedig az alkalmazott jogszabályi rendelkezés megsemmisítése végett.

Ezen indokból tartalmazza a 2022. május 2-án kelt alkotmányjogi panasz a pótmagánvádló személyét, valamint a kötelező jogi képviselést – meghatalmazás alapján ellátó – ügyvéd személyét is, mint indítványozót.

A büntetőeljáráásban a pótmagánvádló [Be. 54.§] kötelező jogi képviselést ellátó személy [Be. 59.§ (1) bekezdés f) pontja, 61.§ (3) bekezdés a) pontja, 788.§ (1) bekezdés, 803.§ (1), (3)-(4) bekezdése, a fentiekre tekintettel véleményem szerint az Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27.§-a alapján „az egyedi ügyben érintett személynek” tekintendő, amelyből következik, hogy az ilyen pozícióban a büntető eljárásban eljáró személyt az alkotmányjogi panasz-indítvány tétel joga, az anyagi jogban érintett fél meghatalmazása hiányában, a saját jogán – mint a büntető eljárásban korábban jogszabály alapján kötelezettséggel terhelt személyt - is megilleti.

Ezért kérem, hogy Tisztelt Alkotmánybíróság a pótmagánvádló jogi képviselője tekintetében szíveskedjék megállapítani, hogy az Abtv. 26.§ (1) bekezdése és 27.§ (1) bekezdése tekintetében „az egyedi ügyben érintett személynek” tekintendő, és önállóan, saját jogán alkotmányjogi panasz előterjesztésére jogosult.

2) A 2022. május 02-én kelt alkotmányjogi panasz indítvány 3/b.. pontjának 2. pontjában [REDACTED] jogi képviselője a [REDACTED] [REDACTED] adott meghatalmazást az alkotmányjogi panasz előterjesztésére, amelyet fenntartok.

Ennek az indoka az, hogy a Be. 61.§ (1) bekezdése alapján a „sértett, a vagyoni érdekelt és az egyéb érdekelt” helyett – ha a törvény nem ír elő személyes eljárási kötelezettséget – az általa [...] meghatalmazott képviselő is eljárhat. A Be. 61.§ (2) bekezdése szerint a „meghatalmazott képviselő” a képviselt személy e törvény szerinti jogait gyakorolja. A Be. 61.§ (3) bekezdés a) pontja értelmében „A büntető eljárásban meghatalmazott képviselőként az ügyvéd vagy ügyvédi iroda [...] járhat el.”

Mindebből következően a törvény alapján, ha a meghatalmazott a sértett jogait gyakorolta, akkor „az ügyben érintett személynek” tekintendő, az adott eljárási helyzetben; és így önálló indítványra jogosult.

Kérdés, hogy a Be. 59.§ (1) bekezdés f) pontjában – segítőként meghatározott – „a meghatalmazott képviselő” jogállása azonos-e a Be. „CV.Fejezet Pótmagánvádas eljárás” 788. § (1) bekezdésében említett „sértett jogi képviselést”-t ellátó személlyel.

Ennek a személynek a sértett által való igénybevétele kötelező, tehát így a Be. 59. § (1) bekezdés f) pontja – e bekezdés bevezető rendelkezése szerint – meghatalmazás adása nem a sértett mérlegelése alapján valósulhat meg.

A Be. CV. fejezete nem határozza meg, hogy „jogi képviselő” a pótmagánvádas eljárásban ki lehet, azonban a Be. „II. fejezet Értelmező rendelkezések” rész 10. § (1) bekezdésének 7. pontja „jogi képviselő” tekintetében kizárólag ügyvéd vagy ügyvédi iroda járhat el a pótmagánvádló képviselében.

Mindebből következően a jelen alkotmányjogi panasz eljárásban a pótmagánvádas eljárásban a pótmagánvádló jogi képviselést ellátó [REDACTED] a és [REDACTED] – saját jogán – a pótmagánvádló képviselése mellett {Be.59.§ (1) bekezdés f) és Be. 788. § (1) bek.} indítványozó lehet!

3) A 2022. május 2-án kelt indítvány I. részében a [REDACTED] indítványozó kérte az elsőfokú bíróságot, hogy a büntető ügyben adott [REDACTED] által csatolt ügyvédi meghatalmazás másolatát az Alkotmányjogi panasszal együtt az Alkotmánybíróságnak továbbítani szíveskedjék.

A beadvány 3./b pontjának 1) pontjában pedig megindokolta ezt a kérését, miszerint „Pótmagánvádló indítványozó jelzi, hogy az elsőfokú bírósági büntető eljárásban a pótmagánvádló által adott meghatalmazást becsatolta (amely kiterjedt az Alkotmánybíróság előtti képviselőre) azonban a meghatalmazás az ügyvédi iratok között nem lelhető fel. Indítványozó kéri Tisztelt Kerületi Bíróságot, hogy a büntető eljárásban [REDACTED] által csatolt meghatalmazás másolatát az Alkotmányjogi panasszal együtt az Alkotmánybíróságnak továbbítani szíveskedjék.”

Mivel az elsőfokú bíróság az indítvány és mellékletei megküldése során nem észlelte ezt az indítványozó kérést és az alkotmányjogi panasz eljárást is magában foglaló meghatalmazás másolata nem került továbbításra [REDACTED] indítványozó [I/17 alatt] csatolja a jelen alkotmánybírói eljárásra kiállított ügyvédi meghatalmazást.

4) A 2022. május 2-án kelt alkotmányjogi panasz-indítvány mivel kétségtelen, hogy az ügyben alkalmazott jogszabály Alaptörvény-ellenességét is állítja és e jogszabályi rendelkezések megsemmisítését kéri, az indítvány II. pontjában valóban csak az Abtv. 26.§-ára hivatkozott, amelyre tekintettel mos e beadvány a megjelölést pontosítja, és az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 26.§ (1) bekezdésére alapítja.

Indítványozók az alkotmányjogi panaszt a II. részben foglaltak szerint egészítik ki arra vonatkozó kellő alkotmányjogi szempontú indokolással, hogy a támadott bírói döntések és jogszabályi rendelkezések az indítványozóknak az alaptörvényben biztosított jogát mennyiben és miért sérti. A kiegészítés kitér arra is, hogy miért tartja az Alaptörvény felhívott rendelkezését a sérelmezett döntéssel összekapcsolhatónak.

5) Az Abtv. 27.§-ára alapított indítvány tekintetében a 2022. május 02-én kelt indítványt – az Alaptörvényben biztosított jog sérelme lényege és hogy sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével – indítványozók a III. részben foglaltak szerint egészítik ki.

6) Indítványozók jogi képviselője Főtitkár úr hiánypótlási felhívását 2022. július 4. napján vette át, így a 30 napos hiánypótlási határidő (27+ 3) **2022. augusztus 3. napján** jár le. A hiánypótlási iratot a jogi képviselő a mai napon a hianypotlas@mkab.hu címre feladással küldi meg.

II. Alkotmányjogi panasz kiegészítése az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított indítvány tekintetében

1) Indítványozók - a fenti ügyben alkalmazott jogszabály tekintetében – kérték megsemmisíteni a büntető eljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.)

- 803.§ (1) bekezdése;
- a 803.§ (4) bekezdésből az a) pontja,

- 806. § (2) bekezdéséből a „vagy a mulasztását a vád ejtésének kell tekinteni.”
- 813. § (1) bekezdéséből „vagy vele szemben az eljárást megszüntette” rendelkezését.

Ezeknek a jogszabályi részeknek a szövege a következő [Indítvány e) cím B) rész – 1 pont – 19. oldal]:

803. § (1) A tárgyaláson a pótmagánvádló és jogi képviselője jelenléte kötelező.

803. § (4) Ha a tárgyaláson a pótmagánvádló

a) nem jelenik meg, és magát alapos okkal, előzetesen, haladéktalanul nem mentette ki, illetve a pótmagánvádlót azért nem lehetett idézni, mert lakcímének megváltozását nem jelentette be, vagy [...]

úgy kell tekinteni, hogy a pótmagánvádló a vádat elejtette.

806. § (2) A bíróság az eljárást megszünteti, ha a pótmagánvádló a vádat ejtette vagy a mulasztását a vád ejtésének kell tekinteni.

813. § (1) Ha a bíróság a vádlottat felmentette vagy vele szemben az eljárást megszüntette, a pótmagánvádló viseli a 145. § (1) bekezdésében és az 576. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott büntügyi költségből azt a költséget, amely a pótmagánvádló fellépése után keletkezett.

2) Indítványozók az I-II. fokú végzéseknél a fenti jogszabályi rendelkezésekbe ütközéssel megvalósított alkotmányjogi sérelmét az Alaptörvény alábbi rendelkezéseinek megsértésére hivatkozással állították [Indítvány 2 cím, a pont, 2. pont – 21-22. oldal].

I. cikk

(1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsődrendű kötelezettsége.

(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

(4) A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.

XV. cikk

(1) A törvény előtt mindenki egyenlő.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

XXVIII. cikk

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.

XXX cikk

(1) Teherbíró képességének, illetve a gazdaságban való részvételének megfelelően mindenki hozzájárul a közös szükségletek fedezéséhez.

3) A jogszabályi rendelkezések megsemmisítése tekintetében indítványozók a 2022. május 02-án kelt beadványban foglaltakat fenntartják [Indítvány 19-20. oldal, 33-34. oldal, továbbá az Alaptörvény I. cikk (1) és (3) bekezdéséhez [22. oldal], az Alaptörvény XV. cikk (1)-(2) bekezdéséhez [24-25. oldal]; az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéséhez [25-28. oldal] valamint az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdéséhez [29. oldal] fűzött indokolási érveléseket].

A Be. 803 § (3) bekezdése a pótmagánvádló jogi képviselőjének a távollétére tartalmaz jogi szabályokat.

E szerint:

„803.§ (3) Ha a pótmagánvádló jogi képviselője a tárgyaláson nem jelenik meg, és magát alapos okkal, előzetesen, haladéktalanul nem mentette ki, a bíróság a tárgyalást a jogi képviselő költségére elhalasztja, és a jogi képviselőt rendbírsággal sújthatja. A bíróság erre a jogi képviselőt az idézésben figyelmezteti.”

4) Az Alkotmánybíróság – a bírói kezdeményezésre hozott - III/3684/2021. sz. 2022. május 3-án hozott érdemi határozatában érintette a pótmagánvád jogintézményét, amely határozatában az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló Alaptörvényellenességét állapította meg, a mulasztás 2022. december 31-ig történő pótlási kötelezettsége mellett (Lásd a **9/2022. (V. 25.) AB határozatot** a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 810. §-ával kapcsolatos mulasztás megállapításáról).

Bár az Alkotmánybíróság határozata a II. fokú eljárásra vonatkozó jogszabályokat tekintetében vizsgálta azok Alaptörvény-ellenességét, néhány megállapítása a határozatnak, jelen ügy tekintetében is irányadó lehet.

„[43] A Be. 567. § (1) bekezdésében szereplő eljárásmegszüntetési okok között a vádejtés köréből csak az ügyészi vádejtés szerepel. A pótmagánvádlói vádejtés jogkövetkezményeként az eljárás megszüntetése mint speciális, külön eljárásban irányadó szabály értelemszerűen nem a Be. 567. § (1)–(2) bekezdéseiben, az általános rendelkezések között kapott helyet, hanem a pótmagánvádas eljárás szabályai között [Be. 806. § (2) bekezdésben, illetve a módosított 803. § (5) bekezdésben].

[44] A pótmagánvádas eljárás szabályozási sajátossága továbbá, hogy az elsőfokú eljárásban ezen, ún. hallgatólagos vádejtésnek minősülő pótmagánvádlói magatartásokat (pl. ki nem mentett távolmaradás, önhibából olyan állapotban jelenik meg, hogy nem hallgatható ki) a másodfokú eljárásban a fellebbezés visszavonásának kell tekinteni [Be. 810. § (1a)–(1b) bekezdés]. Ezen helyzetekben a szükséges következményeket a bíróság – speciális szabály hiányában – az általános rendelkezések alapján vonja le. A fellebbezések a Be. 587. §-a szerinti visszavonása a másodfokú eljárásban a Be. 458. § (1) bekezdés b) pontja értelmében azt eredményezi, hogy az elsőfokú bírósági határozat lesz a jogerős bírósági határozat. A pótmagánvádlói fellebbezés visszavonása tehát – amennyiben más nem fellebbezett – az elsőfokú ítélet jogerőre emelkedését eredményezi.

[45] Nem fűz ugyanakkor ilyen jogkövetkezményt a szabályozás a Be. 803. § (5) bekezdése értelmében az elsőfokú eljárásban elkövethető, jelen eljárásban vizsgált mulasztáshoz. Ha tehát a pótmagánvádló a kijelölt határidőben a bíróság felhívása ellenére a másodfokú eljárásban nem gondoskodik a jogi képviseléről, a másodfokú eljárásban irányadó Be. 810. §-ában nincs olyan rendelkezés, amely alapján a mulasztását a fellebbezés visszavonásának lehetne tekinteni. Ez a hiányosság az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a szabályozási ellentmondás forrása.

[60] 3. Az Alkotmánybíróság mindezen körülmények figyelembevételével vizsgálta meg az indítványozó által a büntügyi költség szabályozásának az alaptörvény-ellenességére vonatkozóan előterjesztett alkotmányos érvelést.

[61] A büntügyi költség viselésének szabályozása a bíróság által hozott határozat tartalmához igazodik. A büntügyi költségekre vonatkozó Be. 813. §-ának szerkezeti felépítése az eljárás egyes szakaszait követi. A pótmagánvádas elsőfokú eljárásra vonatkozó költségviselésnek az általános szabályozáshoz képest eltérő rendelkezéseit az (1)–(3) bekezdések tartalmazzák.

[62] A Be. 813. § (1) bekezdése szerint, ha a bíróság a vádlottat felmentette, vagy vele szemben az eljárást megszüntette, a pótmagánvádló viseli azt a büntügyi költséget, amely fellépése után keletkezett, vagyis

– a Be. 145. § (1) bekezdésében foglalt költséget (az állam által előlegezett költség és díj, a terhelt, sértett, vagyoni és egyéb érdekelt, a kirendelt védő, valamint a törvényes és a meghatalmazott képviselő költsége és díja),

– az 576. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott büntügyi költséget (hallássérült, vak, siketvak, beszéd fogyatékos, nemzetiségi vagy a magyar nyelvet nem ismerő személy költsége).

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

[70] Az Alkotmánybíróság szerint továbbá a Be. 813. § (4) bekezdés megsemmisítése szabályozási hiányossághoz, míg a Be. 813. § (2) bekezdés kifogásolt szövegrésze megsemmisítése – figyelemmel a Be. 567. §-ában szereplő megszüntetési okokra, amelyek általában nem vezethetők vissza a pótmagánvádló mulasztására, pl. elévülés, halál, kegyelem, a cselekményt jogerősen elbírálták – oda vezetne, hogy a bíróság a pótmagánvádlóra terhelne olyan költségeket is, amelyek nem vezethetők vissza a neki felróható magatartásra.

[78] A konkrét esetben a bizonytalanság egyik forrása az volt, hogy a Be. szabályozási rendszerében az elsőfokú eljárás szabályait a másodfokú eljárásban, a másodfokú eljárás szabályait pedig a harmadfokú eljárásban is alkalmazni kell, ha a törvény másként nem rendelkezik. Emellett a pótmagánvádas eljárás egy külön eljárás, amelyben az általános szabályokhoz képest eltérő, speciális szabályokra kell tekintettel lenni. A második bizonytalanságot okozó tényező pedig, hogy bevett és jól ismert dogmatikai fogalmakat (védejtés, fellebbezés visszavonása) a pótmagánvádas eljárásban a jogalkotó szándéka szerint az általánostól ugyancsak eltérő tartalommal kell figyelembe venni és meghatározott esetekben vélelem alapján alkalmazni. Nem csoda tehát, ha a visszautaló szabályok ezen többszörösen összetett rendszerében az indítványozó bíró alkotmányos aggályokat vélt felfedezni.

[79] Nézzük a kérdést részleteiben. A Be. a pótmagánvádló mulasztásait az eljárás valamennyi szakaszában rá nézve hátrányos jogkövetkezéssel sújtja. Első fokon a védejtés (Be. 803. § és 804. §), másodfokon a fellebbezés visszavonása (Be. 810. §) vélelmezett alkalmazását kell elszenvednie. A kettő közötti lényeges különbség, hogy

vádejtés esetén az eljárás ítélet meghozatala nélkül, az eljárást megszüntető határozattal ér véget, míg a fellebbezés visszavonásánál az ítélet jogerőre emelkedik. Ezen különbségtételt az általános szabályok értelmében az magyarázza, hogy az ügyész a vádat az elsőfokú eljárás befejezéséig ejtheti. [Be. 539. § (2) bekezdés] Ha azonban a pótmagánvádló jogosítványait vizsgáljuk, a helyzet összetettebb.

[80] A Be. 803. § (5) bekezdése az elsőfokú pótmagánvádas eljárásban irányadó szabályként már 2022. március 1-jét megelőzően előírta: ha a pótmagánvádló elmulasztja, hogy a jogi képviselő pótlásáról gondoskodjon, az eljárást meg kell szüntetni. A jogalkotó ezt a szabályt a fenti dátummal kezdődően kiegészítette. A módosítás értelmében a pótmagánvádló ezen konkrét mulasztását úgy kell tekinteni, hogy a pótmagánvádló a vádat ejtette. A jogalkotó a módosítással az eljárás megszüntetésének ezen, vádejtesen alapuló esetét az elsőfokú eljáráshoz kötötte – mondhatnánk a Be. általános szabályai alapján. Nem ilyen egyértelmű a helyzet ugyanakkor a pótmagánvádas eljárás jogszabályi környezetében. A vád ejtése a pótmagánvádló számára ugyanis „bármikor” megengedett [Be. 806. § (1) bekezdés]. Ez a szabály vajon azt jelenti, hogy a pótmagánvádló – szemben az ügyésszel – a teljes büntetőeljáráshoz, tehát annak másod- és harmadfokú szakaszában is ejtheti a vádat? A Be. általános szabályai ennek ellentmondanak, hiszen a vád ejtését másod- és harmadfokon nem engedik meg. Emellett bizonytalanságot, sőt talán már önmagában is ellentmondást hordoz, hogy a pótmagánvádló számára a vád ejtését „bármikor” megengedő szabályt a jogalkotó a pótmagánvádas eljárás elsőfokú szakaszára irányadó rendelkezések között helyezte el, nem pedig a pótmagánvádas eljárás egészére alkalmazandó, általános szabályai körében. Mindezen ellentmondást nem oldják fel, sőt inkább felerősítik a pótmagánvádas eljárás további szabályai azáltal, hogy a vádejtest és annak jogkövetkezményeit a másod- és harmadfokú eljárási szakaszokban nem szabályozzák, azokról hallgatnak.

[81] Mindez pedig azért okoz további jogbizonytalanságot, mert a másod- és harmadfokú eljárási szakaszokban a vádhoz képest egy magasabb minőségbe lép át a terhelt bűnösségére vonatkozó bizonyosság, és már nem a vád, hanem a fellebbezéssel sérelmezett ítélet és az azt megelőző bírósági eljárás a felülbírálat alapja. Ebből az is következik, hogy az eljárás megszüntetése esetén a magasabb fokú bíróságnak szükséges rendelkeznie a felülbírálattal érintett ítélet sorsáról. Ennek hiányában az eljárás nem fejezhető be, nem fejeződik be. Ezen ítéletek sorsát a pótmagánvádas eljárás eltérő szabályai szintén nem rendezik. Így az eljáró bíróság az általános eljárási szabályokhoz fordulhat segítségért? A Be. releváns 604. §-a az eljárás megszüntetése mellett az elsőfokú bírósági ítélet hatályon kívül helyezését írja elő. Ezt azonban a Be. 607. § (1) bekezdésében foglalt, az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezéséről szóló általános rendelkezés csak a Be. 567. §-ában rögzített okok fennállása esetén teszi lehetővé. Ezek között – minthogy az általános eljárásnak a pótmagánvádló nem szereplője – nem jelenik meg okként a pótmagánvádló valamely magatartása vagy éppen mulasztása.

[82] A Be. 803. §-a szerinti szabályok másodfokú alkalmazásának emellett ellentmondanak a pótmagánvádas eljárás egyéb szabályai is. Ezek ugyanis a pótmagánvádló valamennyi egyéb olyan mulasztása esetére, amelyek első fokon a vád ejtését vonják maguk után, a másodfokú pótmagánvádas eljárásban a fellebbezés visszavonása jogkövetkezményt rendelik alkalmazni. Teszik ezt meglátásom szerint azért is helyesen, mivel másodfokon már nem a vád, hanem az ítélet vitatható, amelynek adekvát eszköze a fellebbezés. A jogalkotó által megfelelőnek ítélt „szankció” tehát a másodfokú eljárásban a fellebbezés visszavontnak tekintése. Az erre irányadó szabályok azonban nem rögzítik azon, jelen alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgáló esetet, amikor a pótmagánvádló másodfokon nem gondoskodik a jogi képviselő pótlásáról.

[83] Nem csoda, ha a bíróság nem tudja, hogy melyik úton induljon az értelmezésben: a vádejtés szabályainak vagy a fellebbezés visszavonásának analógiáját válassza.”

Mindezekre tekintettel felmerül a kérdés, milyen társadalom- és jogpolitikai indokok alapján szükséges a pótmagánvádló esetében a „vélelmezett vádejtés” beiktatása a pótmagánvádas eljárásban, a közvédra üldözendő bűncselekmény esetében, a büntető eljárás folytatása érdekében, ha az ügyész a büntető eljárást megszüntette, vagy a vádat ejtette?

Megjegyzendő: az ügyésznek a büntetőeljárásban való részvétele során a megjelenése elmulasztásához ugyanezen jogkövetkezmény nem kapcsolódik; hanem a bíróság intézkedik az ügyész tárgyaláson való jelenlétének előmozdításáról, vagy új határnapot tűz ki.

Ha a jogi képviselő a tárgyalásról a távolmaradását betegsége miatt bejelenti, és a pótmagánvádló a tárgyaláson azért nem jelent meg, mert nyilatkozata szerint az ügy vitelét a jogi képviselőre bízta, a Be. 803.§ (3) bekezdése alapján milyen jogpolitikai indokból kell olyan szabályt alkotni, hogy ezt vádejtésnek kell tekinteni és a büntető eljárást meg kell szüntetni?

E tekintetben nincs ésszerű magyarázat arra, hogy ha a jogi képviselő távolléte a tárgyalás megtartását bár akadályozza, azonban a jogi képviselő hiányát Be. nem tekintette vádejtésnek, hanem új tárgyalás tűzhető ki a Be. 803.§(3) bekezdése értelmében.

Indítványozók úgy vélik, hogy a XXI. században, amikor a írástudatlanság helyett, az elektronikus- és mobil-kommuniáció évszázada köszöntött be és folyik, indokolatlan és a büntető eljárás célját [Lásd a Be. preambuluma, miszerint: „A Büntető Törvénykönyv, illetve nemzetközi jog által büntetendő cselekmények elkövetőinek a tisztességes eljáráshoz való alapvető jog érvényesülését biztosító, hatékony és ésszerű határidőn belül lefolytatott eljárásban történő felelősségre vonása céljából, szem előtt tartva az igazság megállapításának igényét, különös hangsúlyt fektetve a bűncselekmények sértettjeinek fokozott védelmére, valamint jogaik érvényesítésére, a funciómegosztáson és rendeltetésszerű joggyakorláson alapuló eljárások biztosítása érdekében ...] nem szolgálja. Így Alaptörvény ellenes a vélelmezett vádejtés, ha a pótmagánvádló a tárgyaláson nem jelenik meg (és ennek mindenfajta formája).

A „polgárok” ma már felnőttek, nagykorúak.

A pótmagánvád sajátos lényegét csorbítja a vélelmezett vádejtés. Ez teljesen azzal szemben áll, hogy a törvényhozó a pótmagánvád intézményét (amely az állami vádhatóság vádképviselési eljárásának korrekcióját szolgálja a sértett védelmében) meghonosította, hiszen a pótmagánvádlóként való fellépés, a vádindítvány előterjesztése, jogi képviselő kötelező igénybevétele a cselekményt elkövetően büntetőjogi felelősségre vonása érdekében a sértett számára komoly elhatározást, jelentős kihívást és költségek biztosítását követeli meg.

Indítványozók szerint nyilvánvaló, hogy nem felel meg az Alaptörvény rendelkezéseinek a bíróság előtti megjelenés elmulasztására alapítottan a vélelmezett vádejtés intézménye (mint, ahogy az ügyész esetében sincs ilyen szabály). Ha a pótmagánvádló a vádat el kívánja ejteni, akkor azt – kifejezett nyilatkozatával vagy írásbeli beadványával - el fogja ejteni.

Ebből látszik, hogy a Be. a pótmagánvádlót és ügyészt, nem azonos rangú, méltóságú emberként kezeli, mert a pótmagánvádló mulasztása esetén az eljárás megszüntetése a bíróság részéről kötelező, míg az ügyész mulasztása esetében ilyen szabályt a Be. nem tartalmaz. Pedig mindkét vádlói eljárási pozíció egyetlen célt szolgál: a bűncselekményt elkövető személyekkel szemben büntető eljárás lefolytatása mellett, büntető felelősség érvényesítését.

Feltehetően nem az a cél a szabályozással, hogy a büntetőjogi ügyészi tevékenység eljárást megszüntető vagy vádejtéssel befejezett ügyekben – mintegy az ezt kiváltó ügyészi döntés

helytállóságát igazolva - a gyanúsított mentesülhessen – az ilyen vádejtesnek tekintendő pótmagánvádlói mulasztás alapján – a büntetőjogi felelősségre vonás következményei alól, ehhez minden” jogi eszköz” lehetőségét is a törvény által biztosítva!

7) Kardos Sándor tanszékvezető egyetemi docens szerző a „ Gondolatok a pótmagánvádról” c. írásában az alábbiakat fejtette ki:

„A pótmagánvadás bevezetésének indokairól Balogh Jenő a következőket írja: „Amennyiben a büntetendő cselekményeket úgy fogjuk fel, mint az állam jogi rendjének megsértéseit, logikailag könnyen lehetne igazolni azt a tételt, hogy a vád képviselőjének jogával egyedül az államnak e végből szervezett vádhatósága legyen kizárólag felruházva.”[2] Ezt követően világos logikával levezeti a pótmagánvadás intézményének szükségességét: „Bármely kétségtelenek azonban azok az előnyök, amelyekkel az állandó vádhatóság szervezése és működése a kizárólagos állampolgári vádjognak hatályban léte felett bír: mégis az a szervezet, hogy az államügyészség teljhatalmú és kizárólagos ura legyen a közvádnak nemcsak a társadalom érdekei szempontjából járna túrhetetlen következményekkel, hanem az anyagi igazság érvényre emelése is számos veszélyt rejtene magában [...] a vádhatóság eljáró tagjának egyéni nézetétől függne az, hogy valamely büntetendő cselekmény megtorolathassék-e, vagy megtorlatlanul maradjon?”[3]

Kifejti azt a véleményét is, hogy az ügyészség mulasztása esetén „nem kell mindig az ügyészségnek rossz akarátára, evidens visszaélésére, vagy éppen a kormánynak pártérdektől adott direkt utasítására gondolni, amelyek, ha felmerülhetnek is, mégis csak ritka kivételként jöhetnek számba.”[4] Balogh Jenő azonban nemcsak kiváló jogtudós, hanem az emberi jellem jó ismerője is volt, mert gondolatmenetét a következőképpen folytatja: „Az pedig kétségtelen, hogy minden intelligens ügyész, aki az eléje kerülő feljelentéseknek a horderejét teljesen megbírja ítélni, ha feljebbvalója nem is fejezte ki előtte óhaját, tudja vagy legalábbis tudni véli, hogy valamely bűnper megindítása felette kellemetlen vagy éppen megsemmisítő hatású volna arra a kormányra, melynek utasításai a vád képviselőjében reá nézve kötelezők, vagy arra a pártra, melyből az akkori kormány kikerült, esetleg egyik vezéregyéniségére nézve annak a pártnak, amely az időleges minisztériumot támogatja. Bizonyos ugyan, hogy az egészen szilárd jellemű, független gondolkodású ügyész ez a körülmény nem fogja visszatartani kötelességének teljesítésétől, de más ügyészeknél nagyon közel fekszik az a veszély, hogy – az emberi természetnek általános gyarlóságánál fogva – az időleges kormánynak vagy pártjának érdekeit azonosítani fogják az állam érdekeivel s az utóbbiakat vélik előmozdítani akkor, mikor csak az előbbieket szolgálják.”[5]

A pótmagánvadás intézménye lehetőséget nyújt a sértettnek arra, hogy közvádas ügyekben bírósághoz forduljon akkor is, ha a vádhatóság ezt nem teszi meg, mert az ügyész, vagy a nyomozó hatóság a feljelentést elutasította, a nyomozást megszüntette, illetve az ügyész a vádat részben mellőzte, vagy elejtette. A pótmagánvadás tehát az ügyészi vádmonopólium kizárólagosságát töri meg, megakadályozza, hogy az ügyész quasi bíróként eljárva bűnösöket mentessen fel a vád elejtésével.[6] A pótmagánvadás - szemben a magánváddal - közvádas bűncselekmények esetén is biztosítja, hogy a sértett vádlóként léphessen fel.

[2]-[5] Balogh Jenő – Edvi Illés Károly – Vargha Ferenc: *A bünvádi perrendtartás magyarázata* (Budapest, 1898.) 123. o.- 124.o.]”

[6] Tremmel Flórián: *A magánvadás szabályozása az első magyar Büntető Perrendtartásban és a mai magyar reformtörvények.* Magyar Jog, 1996, 11. szám, 649. o.

Majd a szerző folytatja: „A mai felfogás szerint a pótmagánvadás ellen felhozható érvek, hogy a büntetőjogi felelősségre vonás, a büntetés joga az államot illeti meg, amelyre a fent hivatkozott Balogh Jenő is utalt, ebből következik, hogy a vádat is az állam által közhatalommal

felruházott személy képviselheti. A sértett elfogultsága miatt alkalmatlan a vád képviselőjére; és legvégül a megalapozatlan vádemelések a bíróság tevékenységét megterhelik.

A pótmagánvád mellett felhozható érvek, hogy az állam átruházhatja a sértettre a vád képviselőjének a jogát, csupán az a fontos, hogy a végső döntés a bűnösség megállapítása és a büntetés kiszabása tekintetében az államot képviselő bíróság kezében legyen. Az ügyészség mulasztásait, tévedéseit csak a pótmagánváddal lehet orvosolni. A pótmagánvádló csak a vádindítvány előzetes bírói kontrolja után emelhet vádat, ezzel ki lehet szűrni a megalapozatlan vádemeléseket.[7] A pótmagánvád természetét a törvény a terhelt kompromisszumok nélküli megbüntetésében látja. Ezt a célt szolgálja, hogy a pótmagánvádló a bíróság bűnösséget megállapító, büntetést, illetve intézkedését kiszabó határozata ellen a vádlott javára enyhítésért nem fellebbezhet.[8]

[7] Király Tibor: Büntetőeljárás jog (Budapest, 2003.) 182-183. o.

[8] Farkas Ákos – Róth Erika: A büntetőeljárás (Budapest, 2004.) 91. o.”

„A sértett nem léphet fel pótmagánvádlóként, ha a bíróság a vádlottat felmentette, vagy az eljárást megszüntette. A sértettnek nincs fellebbezési joga a döntés ellen, mivel nem ügyfél. A mai álláspont szerint a pótmagánvád szerepe, hogy az ügyet eljuttassa a bíróság elé az ügyész vagy a nyomozó hatóság tértelensége-, illetve az ügyész ügyből való kilépése ellenére is, ha a sértett úgy kívánja. Ha azonban az ügy megjárta a bíróságot, amely döntött a vádról, akkor a pótmagánvádló fellépése felesleges.[13]

[13] Király Tibor: Büntetőeljárás jog (Budapest, 2003.) 183. o.”

Közvád esetén a büntetőeljárás költségeit az állam fedezi. Pótmagánvádas eljárásban a költségeket az állam előlegezi, de ha a vádlottat felmentik, illetve az eljárást megszünteti a bíróság, a pótmagánvádló a fellépésétől kezdve keletkezett költségeket maga viseli.” „Ez a szabály visszatartó erőt jelent a sértett számára abban a döntésben, hogy pótmagánvádlóként lépjen-e fel, vagy pedig elfogadja a kialakult helyzetet. A sértettet arra készíti, hogy átgondolja, a per kimenetele számára kedvezően alakulhat-e, és a kockázati tényezővel számolva dönt a perbeli fellépéséről. A pótmagánvádas ügyek számát ez a szabályozás lecsökkenti, elősegíti, hogy a sértett felkészülve, bizonyítékait összegyűjtve lépjen a vád képviselőjének szerepkörébe, de kétségtelen, hogy a pótmagánvád fellépésének jogosultságával a vagyonosabb sértettek könnyebben élhetnek.

8) A fentiekből megállapítható, hogy nincs olyan szakirodalom, amely taglalná, hogy miért helyes, illetve az Alaptörvényben foglaltak miatt felelne meg a pótmagánvádas eljárásban a pótmagánvádló távolléte alapján a büntető eljárás megszüntetése, a jelenlegi szabályok szerint a távollétet vélelmezett vádejtésnek minősítve.

Az Alaptörvény C. cikk(3) bekezdése értelmében „Az Alaptörvény és a jogszabályok érvényre juttatása érdekében kényszer alkalmazására az állam jogosult.”, Ha a büntető eljárás megindítása, a nyomozás lefolytatása, a vádemelés is állami kényszerrel jelent, ebben az esetben a pótmagánvádló nem lenne jogosult a vádindítvány előterjesztésére.

Feltehetően az „átjárási kapcsolatot” a büntetőeljárásnak ebben a fázisában az alapozza meg a kényszer alkalmazásának „állami jogosultsága” tekintetében a bíróság döntése alapozza meg, hogy a „pótmagánvádról” szóló vádindítványt befogadja-e, azaz azt elfogadja vagy pedig nem ügydöntő végzéssel elutasítja [Be. 794.§-a, 795.§-a]

Ezt követően a pótmagánvádló a vád képviselőjét látja el, a bíróság a vád alapján ítélezik, és a vád bizonyítására a vádló köteles [Be. 5.§-a, 6.§ (1) bek.; 7.§ (1) bek.]

Ennek megfelelően került be indítványozók szerint az Alaptörvény 29. cikk (1) bekezdése, és (2) bekezdés b) pontja, miszerint:

29. cikk (1) A legfőbb ügyész és az ügyészség független, az igazságszolgáltatás közreműködőjeként mint közvádó az állam büntetőigényének kizárólagos érvényesítője. Az ügyészség üldözi a bűncselekményeket, fellép más jogsértő cselekményekkel és mulasztásokkal szemben, valamint elősegíti a jogellenes cselekmények megelőzését.

(2) A legfőbb ügyész és az ügyészség

a) törvényben meghatározottak szerint jogokat gyakorol a nyomozással összefüggésben;

b) képviseli a közvédat a bírósági eljárásban;

A legfőbb ügyészre és az ügyészi szervezetre vonatkozó alaptörvényi szabályozás mellett azonban, a magánvád, illetve a pótmagánvád tekintetében a „Szabadság és felelősség” c. részben az alapvető jogok szabályozása körében az ezzel kapcsolatos alapjog nem került megállapítsa, ezzel kapcsolatos rendelkezést kizárólag a Be. tartalmaz. Azonban a Be. 877.§-ában foglalt sarkalatoszági záradékban a pótmagánvádra vonatkozó törvényi rendelkezések nem szerepelnek. Ezért ebből következően már az a kérdés is felmerülhet, hogy a pótmagánvádlói pozíciójában a polgár magánszemélyként, mint polgár vesz részt, vagy pedig az Alaptörvény XXIV. cikk (1)-(2) bekezdésében foglaltak szerint irányadó hatósági tevékenységet fejt ki a pótmagánvádló.

E körben indítványozók utalnak arra, hogy az ügyvéd, mint a pótmagánvadás eljárásban kötelező részvétellel - jogi képviselőként - közreműködő személy - a bírósági eljárásban a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) Záró rész, Értelmező rendelkezések részben megjelölt 459.§ (1) bekezdének 12. e) pontja értelmében közfeladatot ellátó személy, ugyanakkor ez a büntetőjogi védelem a pótmagánvádlói jogkörében eljáró pótmagánvádlót a bírósági eljárásban nem illeti meg. Ez az eltérés is példázza, hogy a pótmagánvádló eljárásban a pótmagánvádló „mostohagyereke” a pót-közvédképviselőnek.

A vonatkozó szabályozás erre tekintettel az Alaptörvény Nemzeti hitvallásában foglaltaknak sem felel meg, miszerint „Valljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság. Valljuk, hogy a polgárnak és államnak közös célja a jó élet, a biztonság, a rend, az igazság, a szabadság kiteljesedése.”

Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése szerint a törvény előtt mindenki egyenlő. Ez nemcsak az emberekre, hanem a szervezetekre is vonatkozik. Indítványozók szerint a pótmagánvád intézménye, és a pótmagánvádlónak a bíróság előtti jogai – figyelemmel a IV. cikk (1) bekezdésében foglalt szabadsághoz és biztonsághoz való jogra tekintettel – az ügyész vádképviselői jogától nem lehet eltérő, mert ez nem biztosítja a (pót)magánvádlói jogokat (vádképviselő, bizonyítás, a vélelmezett vádejtes esetén a kötelező védelemre tekintettel felmerült bűnügyi költségekben való marasztalás stb.) Ebből következően a Be. nem tartalmazhat a pótmagánvádló megjelenése vagy jogi képviselő megjelenése hiányában vélelmezett vádejtesnek tekintendő szabályozást.

Az ezzel kapcsolatos szabályozás Alaptörvény-ellenes.

9) E tekintetben kiemelendő, hogy a magánvadás eljárásban – a pótmagánvadás eljárással szemben – a Be módosításáról rendelkező 2021. évi CIII. (Tv.) törvény lehetőséget teremtett arra, hogy a magánvádló a bíróságon való megjelenése nélkül is az eljárás lefolytatásra kerülhessen.

762.§ (3) *A magánvádlót a sértett jogain kívül a vád képviselével járó jogok illetik meg. A magánvádlót a vád képviselével járó jogok az általa emelt vád tekintetében illetik meg. A magánvádló viszonyvad hiányában tanúként hallgatható meg.*

773.§ (2) *A tárgyaláson a magánvádló jelenléte – a (2a) bekezdésben foglalt kivétellel – kötelező.*

[...]

(2a) *A magánvádló helyébe a tárgyaláson jogi képviselő léphet, ha a magánvádló úgy nyilatkozik, hogy a tárgyaláson személyesen nem kíván jelen lenni. Ha a magánvádló helyébe jogi képviselő lépett, a magánvádas eljárásban a nyilatkozattételt követően a magánvádló helyett a jogi képviselője jár el.*

[...]

(2d) *Ha a magánvádló a tárgyaláson való jelenlétről lemondott, és a tárgyaláson jogi képviselő megjelenéséről nem gondoskodik, úgy kell tekinteni, hogy a vádat ejtette. A magánvádlót erre az idézésben figyelmeztetni kell.*

(2e) *A (2a) bekezdés esetén a tárgyaláson a magánvádló jogi képviselőjének jelenléte kötelező, és az (5) és (6) bekezdés a jogi képviselő tekintetében alkalmazandó. A bíróság erre a jogi képviselőt az idézésben figyelmezteti.*

[...]

(4) *A bíróság az idézéssel, illetve az értesítéssel egyidejűleg arról is tájékoztatja a magánvádlót, illetve a képviselőjét, hogy a kitűzött határnapon milyen bizonyítás felvételét tervezi.*

(5) *Ha a magánvádló a tárgyaláson*

a) nem jelenik meg, és magát alapos okkal, előzetesen, haladéktalanul nem mentette ki, illetve elérhetetlenné vált, vagy

b) önhibájából olyan állapotban jelenik meg, hogy nem hallgatható ki, az eljárási kötelezettségeit nem képes teljesíteni, továbbá az eljárási cselekményről engedély nélkül távozik,

úgy kell tekinteni, hogy a vádat ejtette. A magánvádlót erre az idézésben figyelmeztetni kell.

Indítványozók véleménye szerint – amellet, hogy a vélelmezett (mulasztáson alapuló) vádelejtés mindkét eljárásban Alaptörvény-ellenes - a vádló által a „jelenlét” átruházására történő nyilatkozat megengedése, mint különbségtétel nem indokolt a két eljárás között. E körben indítványozók utalnak arra, hogy az ügyészi szervezetben levő ügyészek személye sem kötött a közvádkepviselet során.

A jelen esetben is az eljárás megszüntetését az a tény is okozta, hogy a pótmagánvádló a megjelenéssel kapcsolatos jogait a jogi képviselőre ruházta át (igaz – tévedésből - a magánvádra vonatkozó módosított szabályozás szerint), aki azonban betegsége miatt a megismételt eljárásban a tárgyaláson nem tudott részt venni, azt előzetesen kimentette. Azonban ezt a bíróság nem vette figyelembe, és a jogi képviselő igazolási kérelme is elutasításra került. A pótmagánvádló vádképviselési jogának átruházását a jogi képviselőre a bíróság szintén nem vette figyelembe, hanem a pótmagánvádló mulasztására tekintettel a távollétét vádelejtésnek tekintette, és a büntető eljárást megszüntette.

A bíróság az eljárás megszüntetése tárgyában hozott végzés meghozatalánál azt sem vette figyelembe, hogy a tárgyaláson a kötelező megjelenésre idézett vádlott, valamint annak kirendelt védője sem jelent meg, a tárgyalást meg sem lehetett volna tartani ezen résztvevők hiányában.

Erre tekintettel indítványozók kérik a megjelölt törvényi rendelkezések megsemmisítését. Véleményük szerint a büntető eljárási törvény preambulumban foglalt, a sértetti jogok védelme érdekében szükséges, hogy a pótmagánvádló büntető eljárásban való távolléte esetében a bíróság a vádlottal szemben a közvédra üldözendő eljárás ne szüntesse meg, arra való hivatkozással, hogy a távollét vádelejtésnek minősül. Az ilyen vélelem fennmaradását semmilyen alapjogi érvelés, közérdek vagy ésszerű magyarázat nem támasztja alá!

III. Alkotmányjogi panasz kiegészítése az Abtv. 27.§-ára alapított indítvány tekintetében

1) A bírói döntések megsemmisítése tekintetében indítványozók a 2022. május 02-án kelt beadványban foglaltakat fenntartják:

Alapjogsérelem pótmagánvádló tekintetében [15-16. oldal]

Alapjogsérelem jogi képviselő tekintetében [16-17. oldal]

Ügyben felmerült alkotmányjogi jelentőségű kérdés pótmagánvádló tekintetében [17-18. oldal]

Ügyben felmerült alkotmányjogi jelentőségű kérdés jogi képviselő tekintetében [18. oldal]

Bírói döntés megsemmisítése tekintetében Alaptörvény-ellenesség indokolása (22-29. oldal)

2) Az alkotmányjogi panasznak az egyik sarokpontja az, hogy a pótmagánvádlót (és a jogi képviselőjét) a büntető eljárásban milyen jogok illetik meg.

A Be. 802. § szerint a pótmagánvádló a bírósági eljárásban - ha e törvény másképp nem rendelkezik- a sértett jogain kívül az ügyészség jogait gyakorolja, és az ügyészség feladatait látja el, ideértve a vádlott személyi szabadságát érintő kényszerintézkedés elrendelésének, továbbá az elfogatóparancs kibocsátásának indítványozását. A pótmagánvádló nem indítványozhatja a vádlott szülői felügyeleti jogának megszüntetését, és a vádat nem terjesztheti ki.

Az ezen törvényhelyre vonatkozó Kommentár is akként fogalmaz, megadván a helyes értelmezését a Be. 802. §-nak, hogy ez a joggyakorlás bár nem azonos a Be. 25 -26. §-ban meghatározott ügyészi jogokkal és kötelezettségekkel; már csak azért sem, mert a pótmagánvádló a büntetőeljárás bírósági szakaszában jár el - pótmagánvádas eljárásban - vádlóként, azonban a Be. 26. § (1) bekezdésében írt szabály vonatkozik rá, miszerint indítvány tehet minden olyan kérdésben, amelyben - az adott ügyben - a bíróság dönt; a kivételeket jelen

fejezet szabályai tartalmazzák. A pótmagánvádlóra háruló ügyészi (valójában: vádlói) feladatok közül kiemelendő, hogy a vád bizonyítása, a szükséges tények feltárása, az alátámasztásukat szolgáló bizonyítási eszközök rendelkezésre bocsátása, illetve beszerzésének indítványozása is őt terheli (7. § (1) bekezdés, 164. § (1) bek.).

A Be. 7. § (1) bekezdése kimondja, hogy a vád bizonyítására a vádló köteles. A Be. 164. § (1) bekezdése alapján a vád bizonyításához szükséges tények feltárása, az alátámasztásukra szolgáló bizonyítási eszközök rendelkezésre bocsátása, illetve beszerzésének indítványozása a vádlót terheli. Végezetül a Be. 26. § (1) bekezdése szerint ügyészség indítványt és észrevételt tehet minden olyan kérdésben, amelyben a bíróság dönt.

Amennyiben a pótmagánvádló jár el az ügyben, e jogkörében az ügyész jogait és kötelezettségeit gyakorolja, másként fogalmazva, ha már a bíróság a pótmagánvádat befogadta, akkor az abban írtak bizonyítása a pótmagánvádlót terheli. Ezt azonban csak azon

bizonyítási eszközöknek a megvizsgálásával tehet meg, melyeket megvizsgálni indítványoz a bíróságnál, hiszen éppen az a lényege a bizonyítási eljárásnak, hogy a vád tárgyává tett tényállás fennállásának kérdésében kell döntenie a bíróságnak, ezt pedig azzal tudja megtenni, hogy biztosítja a pótmagánvádló számára azt a lehetőséget, hogy vádképviselési, és e körben bizonyításra vonatkozó jogát és kötelezettségét gyakorolhassa, illetve teljesíthesse. Ha ezt a jogát a bíróság elvonja, akkor alapvetően nem kerül abba a helyzetbe, hogy az indítványozott bizonyítékain keresztül a pótmagánvád tényállásának fennállását bizonyíthassa.

Ere nézve tévesnek tartom tehát azt a bírói magatartást, mely a pótmagánvádas ügyben a bizonyítási eljárás során újra csak azokat a bizonyítékokat vizsgálja meg, amelyeket már a nyomozati eljárás is tartalmazott, sőt, a pótmagánvádló által már korábban is előterjesztett, de elutasított bizonyítékok tekintetében újra csak azok mechanikus elutasításával él.

3) A kérdés másik sarokköve az ügyészi jogokkal kapcsolatos kötelezettségek köre, és ezzel összefüggésben a pótmagánvádló, illetve jogi képviselőjének a büntető eljárásban való személyes megjelenési kötelezettsége, majd ennek elmulasztása esetében a mulasztáshoz kapcsolódó jogkövetkezmény fennállásának indokoltsága.

A bíróság az előzőekben írtak szerint megsértette a bírói hatalom függetlensége és a pártatlanság követelményét, amely az [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] egymással szorosan összefügg, mert kizárólag egy független bíróság képes az egyedi ügyekben pártatlanul eljárni. *A függetlenség követelményéhez képest a pártatlanság az ügyben eljáró bíróval szemben egyfelől azt az elvárást fogalmazza meg, hogy a megítélendő ügy tekintetében ne rendelkeznek előítéletekkel, másfelől pedig az ügyben szereplő egyik fél javára, avagy hátrányára se legyen elfogult.*

A jelen konkrét ügyben a pótmagánvádlónak, mint érintett személynek az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme azért következett be, mert az eljáró bíróságok az irányadó eljárási törvényt Alaptörvény-ellenesen alkalmazták és ez eredményezte azt az eljárást, melyben a pótmagánvádló joga elvonásra, illetve jelentős csorbitásra került, az által, hogy a bíróság a büntető eljárást – Alaptörvény-ellenesen – megszüntette.

Dr. Fázsi László, a Nyíregyházi Törvényszék tanácselnöke egyik írásában maga is úgy vélte, hogy *„Az ilyen, néhol zavarba ejtően értelmezhetetlen jogalkotási „termékek” körébe sorolhatónak tartom a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvénynek a pótmagánvádas eljárásra vonatkozó szabályozását. Ezért a továbbiakban csupán arra kívánok – jogalkalmazóként – konkrét példával szolgálni, hogy miként lehetne egy adott joganyagot – néhány koncepcionális módosítás mellett, de a jogalkotó által alkalmazott kodifikációs technikát követve – mindenki számára átlátható és különösebb értelmezést nem igénylő módon úgy szabályozni, aminek eredményeként a jogintézményre vonatkozó törvényhelyek száma is jelentősen: a jelenlegi 41 §-ról 25 §-ra csökkenhetne. [Fázsi László: A pótmagánvádas eljárás szabályozásának alternatív modellje Debreceni Jogí Műhely, 2012. évi (IX. évfolyam) 2. szám (2012. április) 20-26.]*

A szerző a pótmagánvádas eljárás alternatív szövegjavaslata közreadása végén még megjegyezte: *„Az ítélkezési funkció gyakorlásának keretei és ehhez képest a bíróval szemben támasztott elvárások azonban történelmünk során természetszerűleg koronként változtak a jogalkalmazói szerepkörének megítélésétől függetlenül, amiből e rövid dolgozatomban keretei között én sem kívántam kilépni, csupán azt szerettem volna érzékelteni, hogy amennyire magától értetődő a „iura novit curia” elvének számon kérhetősége, legalább ennyire fontos lenne az „argumentum als auctoritate est fortissimum in lege” régi fényének visszanyerése is, miután e két elvi szempont együttes érvényesülésének hiányában valóban csak jog-, s nem*

igazságszolgáltatásról beszélhetünk, ha sem a jog alkotója, sem annak alkalmazója nem képes felőni feladatának magaslatához. A jog vagy igazság dilemmája pedig meggyőződésem szerint szükségszerűen csak dilettáns igazságszolgáltatáshoz vezethet...”

[Csak megjegyzem: ezzel szemben a büntető eljárásról szóló 2017. évi XC. törvényben a pótmagánvádas eljárás §-ainak száma [Be. 787-817.§-a] 30.§-ban került megállapításra.]

A pótmagánvádas eljárásra vonatkozó 1998. évi XIX. törvényi szabályozásának az a 2012. évben történt – fentiek szerinti - minősítése, miszerint „néhol zavarba ejtően értelmezhetetlen jogalkotási „termékek” körébe sorolható” a törvény, az új 2017. évi XC. büntetőeljárás törvény tekintetében sem lehet elvetni.

A jelen esetben is az eljárás megszüntetését az a tény is okozta, hogy a pótmagánvádló a megjelenéssel kapcsolatos jogait a jogi képviselőre ruházta át (igaz – tévedésből - a magánvádra vonatkozó módosított szabályozás szerint), aki azonban betegsége miatt a megismételt eljárásban a tárgyaláson nem tudott részt venni, azt előzetesen kimentette. Azonban ezt a bíróság nem vette figyelembe, és a jogi képviselő igazolási kérelme is elutasításra került. A pótmagánvádló vádképviselői jogának átruházását a jogi képviselőre a bíróság szintén nem vette figyelembe, hanem a pótmagánvádló mulasztására tekintettel a távollétét vádejtésnek tekintette, és a büntető eljárást megszüntette.

A bíróság az eljárás megszüntetése tárgyában hozott végzés meghozatalánál azt sem vette figyelembe, hogy a tárgyaláson a kötelező megjelenésre idézett vádlott, valamint annak kirendelt védője sem jelent meg, a tárgyalást meg sem lehetett volna tartani ezen résztvevők hiányában.

4) Az I-II. fokú – büntetőeljárást a távollét okából – vádejtésnek történő minősítése miatt megszüntető – jogerős végzésnek az indítványozók emberi méltóságát sértő jellege alátámasztására, indítványozók hivatkoznak az **Alkotmánybíróság a 32/2021.(XII.20.)AB határozat [X/477/2021.] különvéleményi indokolásokban elvi tétellel bíró megállapításokra** Ezek a következők:

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró különvéleményi indokolása

„[246] A határozat rendelkező részének 2. pontjában a testületi többség döntését az emberi méltóság részjogosultságának feltételes sérelmére alapította. Ezzel a jogalappal nem értek egyet, ezért a határozat 2. pontját az alábbi megfontolásokra tekintettel nem támogattam.

[...]

[249] A jognak alárendelten meghozott közigazgatási és bírósági döntések számára a végrehajtás adja meg a létjogosultságot.

[...]

[251] Összhangban áll a testületi gyakorlattal az a rendelkező részi megállapítás, amely az állam intézményvédelmi kötelezettségére alapoz az emberi méltósághoz való jog és annak egyes részjogosultságai gyakorlása, gyakorolhatósága kapcsán {például:

24/2014. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [132]}.

[...]

[255]Az Alaptörvény II. cikkében elismert emberi méltóság az a jogilag elismert minőség, amely minden világra jött ember sajátja. Az ember létezése és méltósága együtt maga az emberi lényeg. Amint azt a Nemzeti hitvallás is kimondja, „az emberi lét alapja az emberi méltóság”. A méltóság ebben az értelemben azt fejezi ki, azt jelenti, hogy „van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja,

amelynél fogva [...] az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá” (elsőként: 64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 297, 308.; az emberi méltóságra vonatkozó korábbi gyakorlat megerősítése tekintetében lásd például: 24/2014. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [130]).

[256] Az emberi méltóság minden emberhez személy szerint kötődő, ezért individuális jog. Az identitás, az önazonosság pedig ezen belül a legszemélyesebb egyéni, belső meghatározottságok összességéként – az egyén alapjellemezőiként, személyiségjegyeiként – definiálható.

[257] Másképpen megfogalmazva: embernek lenni szükségszerűség, az önazonosság pedig kívülről számon nem kérhető egyéni vállalás, a személyiség integritása. Az ember ezt az alapjogi (rész)jogosítványt a közösség tagjaként gyakorolja. De ez a tény nem változtat az alapjog individuális jellegén. Véleményem szerint ennek az egyéni alapjogi tartalomnak a feltételes sérelme az, amely kiváltja az állam intézményvédelmi kötelezettségét.

[258] A fennálló alkotmányos és törvényi szabályok jelenleg teljeskörűen biztosítják az egyénnek a méltósághoz és ennek részeként az önazonossághoz való jogát. Alkotmányos rendszerünknek ez az egyik fundamentuma, amely mindenki számára garantálja az etnikai, nyelvi, kulturális, illetve vallási hovatartozás megélésének szabadságát, függetlenül a társadalom összetételének bármilyen okra visszavezethető módosulásától. A társadalom összetétele – így a magyar társadalomé is – folyamatosan változik, de ez nem kényszerít senkit arra, hogy megváltoztassa a felvállalt kötődéseit, önazonossága részét képező alapjellemezőit. Ehhez hasonlóan a gazdasági/politikai menedékkérők etnikai, nyelvi, kulturális, illetve vallási hovatartozása sem befolyásolja – önmagában – az itt élő emberek belső, személyes integritását.”

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

„[260] Csak az 1. és 3. rendelkező részi pontokat támogattam a testületi szavazásnál, de a 2. pontot és annak indokolását nem tudtam elfogadni.

[261] Az általam kifogásolt rendelkezési pont, felhasználva az emberi méltóságból az 1990-es évek eleji testületi többség „láthatatlan alkotmányozásának” alapjaként megalkotott általános személyiségi jogot – mely mint „anyajog”, további alapjogok létrehozását deklarálta az alkotmánybírói többség számára –, levezette a minden korlátozás nélküli önazonossághoz való jogot: „Az Alkotmánybíróság már működése legelején megkezdte az emberi méltóság hoz való jog tartalmának kihontását, így már a 8/1990. (IV. 23.) AB határozatban megállapította, hogy az emberi méltóság anyajoga magában foglalja a személyiség szabad kibontakoztatásához, vagy a magánszférához való jogot, továbbá az önrendelkezés szabadságához való jogot, a cselekvési autonómiát is. [...] Az emberi méltóságból fakadó önazonossághoz, illetve önrendelkezéshez fűződő jog magában foglalja az egyénnek azt a képességét, hogy szabad individuális választ tudjon adni azokra az etnikai, nyelvi, kulturális, illetve vallási adottságokra, amelyek önazonossága kezdeti, meghatározó keretét adják.” (Indokolás IV. rész 2. pont). Bár az idézett általános deklarációk megidézése és újak lefektetése elvontan tekintve tiszteletreméltóak, de itt, mint az Alaptörvényben lefektetett alapjogi katalógus félretolását jelentik, és általánosságuk miatt az Alkotmánybíróság tetszőleges döntési kompetenciáját alapozzák meg. Épp ennek rossz tapasztalatai miatt került be az Alaptörvény záró rendelkezései 5. pontjába, hogy az ennek hatálybalépése előtt meghozott alkotmánybírói döntések hatályukat veszítik.”

Az indítványozókat az I-II. fokú bírósági végzésekben a büntető eljárást megszüntető rendelkezései éppen azért sértik, mert

- A bíróságok a pótmagánvádlót és jogi képviselőjét nem tekintik emberi méltóságú jogalanyoknak, olyan módon, mint ahogy ez a fenti alkotmánybíróság által hozott határozat indokolásában szerepel, miszerint *„van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva [...] az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá.”* Ezt pedig az a tényhelyzet váltja ki, hogy a pótmagánvádindítványt előterjesztő pótmagánvádló és jogi képviselője akarata és szándéka ellenére, pusztán a távollét okából a bíróságok a vádemelés emberi sajátosságait és körülményeit nem veszik figyelembe. A büntető eljárásban érvényesített büntetőjogi igény tényállási elemeit az eljárásból kirekesztik, azaz azt, hogy a pótmagánvádlóként fellépett sértettet, milyen sérelem érte nemcsak az okozott vagyoni kár, hanem a nyomozóhatóság által lefolytatott, eredménytelen – megszüntetéssel járó – büntető eljárás során.

- A távollét tényéből megalapozottan nem lehet arra direkten és kizárólagosan következtetni, hogy a pótmagánvádló távolléte a tárgyalásról azért maradt el, mert már pótmagánvádló nem kívánja a vádlott megbüntetését. Ehhez ugyanis a vádlott részéről is jelentős eljárási cselekményre lenne szükség (kár megtérítése, bocsánatkérés arra tekintettel, hogy a sértett a büntető eljárásba „belekerült”, és ezzel a szabadideje terhére végzett eljárási cselekményeket stb.) Ezért a távollét esetén, a vélelmezett vádejtésnek semmilyen létjogosultsága nem lehet, mert a vádejtest a pótmagánvádló – kiemelve hogy jogi képviselővel jár el – írásbeli nyilatkozattal vagy a bíróság előtt is megteheti.

A pótmagánvádlónak a büntető eljárásból való kizárása a vélelmezett vádejtés alapján a büntető eljárás megszüntetésével az emberi méltóságot sértő, súlyos Alaptörvény-sértésnek minősül, amelyre tekintettel az indítvánnyal támadott I-II. fokú bírósági végzések - önmagában ezen alkotmányossági alapon - megsemmisítése indokolt.

5) A pótmagánvádas eljárásban – a pótmagánvádlónak a tárgyalásról való távolléte okából – a büntető eljárás megszüntetése során – a pótmagánvád alapján a bírói eljárásban felmerült - a vádlott (kötelező) védelmével kapcsolatban az állam által előlegezett - bűnügyi költségnek a pótmagánvádlóra való terhelésének nincs meg az alaptörvényi jogalapja.

Az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdése szerinti, miszerint *„(1) Teherbíró képességének, illetve a gazdaságban való részvételének megfelelően mindenki hozzájárul a közös szükségletek fedezéséhez.”* rendelkezés szerint az állam által a kirendelt védő részére már kifizetett védői díj tekintetében a bűnügyi költség fizetési kötelezettsége nem állhat fenn.

A szabályozás - Alaptörvény-ellenességet jelentő - helytelensége tekintetében indítványozók utalnak arra, miszerint a kötelező védelem fenállását nem a vádlott által elkövetett bűncselekmény súlyossága, hanem az váltotta ki, hogy az ügyészség a vádlottal szemben – bizonyítottság hiánya miatt – a büntető eljárást megszüntette az üzletszerűen, szabálysértési értékre elkövetett csalás vétsége miatt, amely határozattal szemben a pótmagánvádló fellépett és vádindítványában orgazdaság vétsége miatt emelt vádat, amelyre tekintettel a Be. alapján merült fel – kifejezetten ebben a külön eljárásban – a vádlott tekintetében a védelmi kötelezettség. Ebből következően érdemi bizonyítási eljárás lefolytatása nélkül – az eljárásban felmerült védői díjból felmerült - a bűnügyi költség igazságosan nem terhelheti a pótmagánvádlót.

Mégpedig azért, mert egyrészt, az ügyészségi vádemelés esetében nem került volna fel a bűnügyi költség, mert a nyomozati adatok alapján megszüntetett bűncselekmény miatt, ha

vádemelésre került volna sor, a bűncselekmény súlyossága folytán nem lett volna kötelező a védelem. Másrészt éppen a büntető eljárás megszüntetése miatt nem történhetett meg a büntetőjogi felelősség kérdésében való érdemi határozat hozatalára sor, amely esetben a bizonyítás sikertelensége vagy a pótmagánvádlói indítvány alaptalansága miatt még esetleg kevésbe magyarázható lenne a bűnügyi költségnek a pótmagánvádló által való megtérítése.

Azonban könnyen belátható, hogy mivel a pótmagánvádról független bíróság döntene érdemben, felmentési ítélet esetében a bűnügyi költség viselése azért nem terhelhető a pótmagánvádlóra, mert a védelmet nem a vádlott kérte, valamint kötelező védelem esetében pedig ügyészi közvád esetében is a védői díjat az állam viselné.

A védelmet nem a vádlott választotta, és nem ő kérte a védő kirendelését, illetve nem hatalmazott meg védőt.

Mindezekből következően a Be. 3. § (3) bekezdése alapján, ha a bíróság biztosít védőt a terhelt számára, az ebből eredő (állam által előlegezett) költségek az államot terhelik, ha a terhelt felmentésre vagy az eljárás megszüntetésre kerül, függetlenül attól, hogy a vádat ki képviseli: a közvádó vagy a pótmagánvádló. A pótmagánvádló felmentést eredményező sikertelen vádemelése esetében a pótmagánvádló nem okoz kárt az államnak a kötelező védői díj előlegezésével, mert a védőt nem a vádlott kérte, hanem a jogszabály rendelkezése alapján került kirendelésre, valamint ha ügyész emelt volna közvádat, és a védői díj felmerül, akkor is az államot terhelné.

Az a körülmény, hogy az pótmagánvádló tárgyaláson való megjelenését elmulasztja (a Be. szerint függetlenül attól, hogy ez milyen okból történik) és ehhez a Be. a „vádejtés” megdönthetetlen vélemét kapcsolja – indítványozók véleménye szerint - a teljes védői díj megtérítésének kötelezettségét az eljárás megszüntetése során, nem támaszthatja alá. Az ilyen jogszabályi rendelkezés igazságtalan, mert nincs tekintettel az Alaptörvény rendelkezéseire, és a büntető eljárásban résztvevők magatartására és törvényes érdekeire.

A kirendelt védői díj megtérítésére vonatkozó állami igény - pótmagánvád esetében történt eljárás megszüntetése során - nem tartozik az Alaptörvény XXX. cikkében foglalt kötelezettség körébe, más alaptörvényi rendelkezés hiányában pedig alkotmányossági jogalapja nincsen.

Mindezekkel az indokolásokkal a 2022. május 2-ai indítványban foglaltakat kiegészítve, indítványozók szerint a bíróság által hozott eljárást megszüntető jogerős végzést Alaptörvényellenes, amelyre tekintettel a bírósági határozatok megsemmisítése indokolt.

Budapest, 2022. augusztus 03.

Tisztelettel:

jogi képviselőtében